І. М. Петренко, магістр
Житомирський національний агроекологічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУАННЯ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА ТА СОБІВАРТОСТІ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА

(Представлено к.е.н., проф. Суліменко Л.А)

У статті досліджено методологічні підходи до обліку витрат виробництва та калькуляції собівартості продукції на підприємствах лісового господарства.

Висвітлено особливості ведення лісового господарств та обліку витрат виробництва і оприбуткування готової продукції. Внесено пропозиції щодо вдосконалення досліджуваної проблеми з метою формування достовірної інформації про витрати на виробництво та про вироблену продукцію лісового господарства для прийняття у правлінських рішень.

***Ключові слова**: облік витрат виробництва, основна, звичайна, операційна діяльність, стаття калькуляції, попнева плата, собівартість продукції.*

Постановка проблеми. Лісове господарство – галузь виробництва, що вивчає, веде облік і відтворення, охорону і захист лісів, а також постачає іншим галузям промисловості свою сировину. Для підприємств лісового господарства важливе значення має організація та ведення бухгалтерського обліку витрат виробництва та калькулюванням собівартості продукції, оскільки, його фінансово-господарська діяльність охоплює багато напрямків, зокрема: сертифікація лісів, лісорозведення та лісовідновлення, поліпшення якісного складу лісів, охорона і захист лісу, заготівля і переробка деревини, заготівля другорядних лісових матеріалів і побічних лісових користувань, будівництво та утримання лісових доріг тощо.

Варто зазначити, що в лісовому господарстві, як галузі діяльності, організаційно-технологічні особливості впливають, насамперед, на методику обліку та контролю витрат і калькулювання собівартості продукції. Раціонально побудований облік та контроль витрат і калькулювання собівартості продукції на підприємствах лісового господарства є однією з передумов ефективного їх функціонування. В цьому зв'язку назріла необхідність розробки сучасних підходів щодо удосконалення обліку витрат виробництва та формування собівартості продукції в лісовому господарстві.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Значний науковий внесок у розробку як теоретичних, так і практичних питань класифікації витрат, їх обліку та калькулювання собівартості продукції внесли С. Ф. Голов, Л. В. Нападовська, Г. Г. Осадча, М. С. Пушкар, В. В. Сопко, Н. М. Ткаченко, Л. М. Чернелевський, М. Г. Чумаченко, та інші. Проте грунтовних наукових досліджень та розробок шляхів удосконалення організації ведення бухгалтерського обліку витрат виробництва та калькулювання собівартості продукції на підприємствах лісового господарства проводилось недостатньо.

Метою статті є дослідження існуючих методів обліку витрат виробництва і формування собівартості продукції в лісовому господарстві, пропозиції шляхів

удосконалення обліку витрат виробництва та формування собівартості продукції з урахуванням специфіки діяльності лісової галузі.

Викладення основного матеріалу. Ефективне функціонування лісогосподарських підприємств збільшує вимоги не тільки до контролю за використанням наявного ресурсного потенціалу, а й до прийняття управлінських рішень. Інформаційною базою для формування управлінської стратегії служить облікове забезпечення діяльності підприємств. Створення ефективної системи бухгалтерського обліку та приведення її у відповідність до вимог часу і чинного нормативно-правового забезпечення з врахуванням галузевих особливостей є одним із основних завдань сьогодення. Враховуючи специфіку лісового господарства, це стосується, насамперед, обліку витрат і калькулювання собівартості готової продукції.

У лісовому господарстві організацію обліку витрат на основне виробництво потрібно будувати з урахуванням особливостей виробничого циклу, методу організації виробництва, порядку використання сировини і матеріалів, виробничої структури, стану нормативної документації, а також організації облікового процесу на підприємстві та рівня його комп'ютеризації.

У Методичних рекомендаціях з формування собівартості продукції (робіт, послуг) на підприємствах лісового господарства України [1] передбачено групування витрат, більш чітке визначення їх класифікації щодо галузі лісового господарства у відповідності до вимог чинного законодавства та з врахуванням галузевої специфіки. Так, в галузевих Методичних рекомендаціях до виробничої собівартості включено прямі і загальновиробничі витрати, обумовлені виробничим процесом. Витрати, пов'язані з виробництвом продукції (робіт, послуг) в лісовому господарстві, групують за наступними статтями калькуляції:

– сировина і матеріали;

– купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби, роботи і послуги виробничого характеру сторонніх підприємств і організацій;

– паливо й енергія на технологічні цілі;

– зворотні відходи (вираховуються);

– основна заробітна плата;

– додаткова заробітна плата;

– відрахування на соціальне страхування;

– витрати на утримання та експлуатацію устаткування;

– загальновиробничі витрати;

– витрати від браку;

– витрати на лісогосподарські роботи і послуги, виплачені за власні кошти;

– інші виробничі витрати;

– супутна продукція (вираховується).

На підприємствах лісового господарства в обліковому процесі витрат на виробництво продукції специфічним є те, що до статті «Сировина і матеріали» включається вартість сировини і матеріалів, (деревина власних заготівель), які входять до складу продукції, що виготовляється, утворюючи її основу, або які є необхідним компонентом при виготовленні продукції (виконанні робіт, наданні послуг).

В обліку витрат за статтею «Сировина і матеріали» вартість матеріалів включаються безпосередньо до виробничої собівартості окремих видів продукції та замовлень за їх фактичною собівартістю. До цієї статті включаються також витрати, пов'язані з використанням ресурсів природної сировини (деревина, яка заготовляється на власних лісоволодіннях), включаючи плату за деревину лісових порід, що відпускаються на пні і живицю (попнева плата).

Повне і достовірне визначення фактичних витрат повинно супроводжуватись аналізом облікових показників щодо складу, класифікації витрат, об'єктів та методів калькулювання [1].

Доцільно констатувати, що найбільшу частку в сукупності витрат займає собівартість лісопродукції, яка виникає внаслідок проведення лісогосподарських робіт. Зважаючи на техніко-організаційні особливості лісогосподарської діяльності, основною методологічною проблемою є калькулювання собівартості лісогосподарської продукції. Історично складені об'єктивні умови функціонування підприємств лісового господарства призвели до того, що в питаннях обчислення витрат виробництва і собівартості продукції ще немає остаточної усталеної стандартності. Передусім це викликано тим, що на різних стадіях виробництва, фактично не завершуючи його, можна отримати готову до реалізації продукцію. Крім того, висока трудомісткість і енергомісткість лісогосподарського виробництва вимагає особливо ретельних розрахунків при обчисленні собівартості продукції (калькуляції витрат). До того ж в калькуляції собівартості продукції лісового господарства важко відстежити природоохоронні витрати, які дозволяють побачити реалізацію природоохоронних заходів підприємства [3].

Тому важливим і актуальним питанням на сьогоднішній день є удосконалення методики визначення калькуляції собівартості лісопродукції, з урахуванням екологічного фактору як важливого чинника підвищення конкурентоспроможності лісопродукції і ефективності виробництва в цілому. Важливість цієї проблеми підтверджує жвава дискусія між провідними вченими щодо зміни офіційних методик визначення собівартості лісопродукції [3].

Для відображення у бухгалтерському обліку витрат на виробництво підприємства лісового господарства використовують рахунок 23 «Виробництво» за субрахунками:

231 – «Витрати лісового господарства за рахунок бюджетних коштів»;

232 – «Витрати лісового господарства за рахунок власних коштів»;

233 – «Витрати за вивезенням деревини на кінцеві склади»;

234 – «Інше виробництво»;

235 – «Допоміжне виробництво».

Аналітичний облік ведеться в розрізі статей витрат за такими об'єктами, видами продукції, робіт і послуг: лісосіки, відведені під всі види вирубок; молодняки, пройдені доглядом; насадження, пройдені рубаннями, пов'язаними з веденням лісового господарства; дороги лісогосподарського призначення, виконані господарським методом; біотехнічні заходи; гідролісомеліаративні і лісоосушувальні роботи; лісовирощування; лісові культури; захисні насадження; природне поновлення; полезахисні лісові смуги; заходи з охорони лісу від пожеж; послуги з виявлення пожеж; гасіння лісових пожеж; послуги з охорони і відтворенню диких тварин; інша продукція і послуги, що надаються.

Правильно організований облік витрат, вибір прогресивних методів калькулювання дозволить підприємствам лісової галузі не тільки знизити собівартість продукції, а й сформувати дані для оцінки та аналізу виконання планових показників, визначення результатів діяльності як структурних підрозділів, так і підприємства в цілому, фактичної ефективності організаційно-технічних заходів, спрямованих на розвиток та удосконалення виробництва.

Висновки. Отже, методика обліку витрат та калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) підприємств лісового господарства України відповідає специфіці діяльності та організаційно-технологічним особливостям підприємств лісового господарства. Висока трудомісткість і енергомісткість лісогосподарського виробництва вимагає особливо ретельних підрахунків при обчисленні собівартості продукції (калькуляції). Достовірне визначення фактичних витрат залежить від правильно організованого аналітичного обліку, контролю та аналізу витрат виробництва, що дозволить підприємствам лісової галузі знизити собівартість продукції і підвищити рівень її прибутковості та конкурентоспроможності.

Список використаної літератури:

1. Кисіль Н. М. Особливості обліку витрат у підприємствах лісової галузі / Н. М. Кисіль, О. М. Яворська // Наук. вісн. – 2003. – Вип. 3. – С. 196–201

2. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) на підприємствах лісового господарства України: Наказ Державного комітету лісового господарства України від 08.11.2002 №146 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua.

3. Танасієва М. М. Облік природоохоронних витрат в операційній діяльності лісового господарства / М. М. Танасієва // Інвестиції: практика та досвід. – 2015. – № 24. – С. 105-114

References:

1. Kissel, N. M, Jaworski, H. H. (2003), “Features of cost accounting in forest industry enterprises”, *Naukovyj visnyk,* no. 3, pp. 196–201

2. State Forestry Committee of Ukraine (2002), “Guidelines for the formation of goods (works, services) in Ukraine's forestry”, available at: http://zakon1.rada.gov.ua

3. Tanasiyeva, M. M. (2015), “Accounting of environmental costs in operating activities Forestry”, *Oblik pryrodookhoronnykh vytrat v operatsijnij diial'nosti lisovoho hospodarstva.* vol. 24, pp. 105–114.

ПЕТРЕНКО Інна Миколаївна – магістр Житомирського національного агроекологічного університету, спеціальність «Облік і оподаткування».

Наукові інтереси:

- обліково-методичні аспекти бухгалтерського обліку основних засобів лісогосподарських підприємств